

Eindspelen in Hoogeveen 2005

Het jaarlijkse schaakevenement in Hoogeveen is voor mij meestal reden om naar het Noorden des lands af te reizen. Dit jaar ging Petra mee en konden we ook Toon Mentink begroeten die naar zich eigen zeggen op een tweewieler naar Hoogeveen had verplaatst.

Vorig jaar zat Petra nog in het buitenland vanwege de Olympiade, maar dit keer konden we samen dat toernooi gaan spelen. Dat werd voor haar geen onverdeeld genoeg. Nadat ik de eerste dagen van het toernooi ziek was geworden en met paracetamol in mijn bloedbanen tijdens de partijen de koorts zat te onderdrukken slaagde ik er ook in om haar aan te steken voor de tweede helft van het toernooi, waardoor zij ook ziek werd en haar toernooi in mineur eindigde.

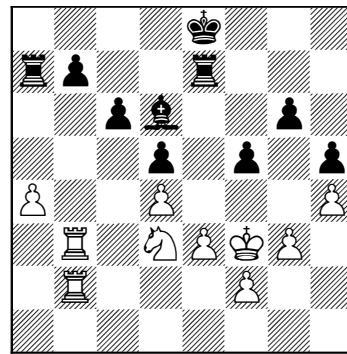
Het zwakke begin dat ik had met 1½ uit 4 is gedeeltelijk terug te voeren op mijn lichamelijke gesteldheid, deels op een paar zwakke momenten in stellingen die eigenlijk volledig in orde waren. Zo verloor ik nogal kinderachtig van Erwin l'Ami, weliswaar één van mijn vele Angstgegners, maar de opening (het terrein waar hij specialist is) was volledig bevredigend verlopen. Daarna werd ik achter elkaar van het bord gespeeld, maar ik wist nog terug te komen in de partij met gepointeerd spel. Sterker nog: achteraf bleek dat ik nog ergens beter had gestaan, maar dat bleek niet aan mij besteed te zijn. De tweede nederlaag was tegen de lager geklasseerde Marc Dogge, die ik met zwart eigenlijk in mijn zak had zitten. Ik verzuimde op een gegeven het sterke ... c6-c5 te spelen en werd vervolgens in een koningsaanval opgerold.

Tussendoor zat ik met mijn zieke kop nog wel een sterke Bulgaarse grootmeester (2565) weg te spelen, maar ik verzuimde in het laatste uur van de partij de kroon op het werk te zetten in een bijzonder interessant toreneindspel. Dat is ook het vreemde als je last van verhoging hebt, je gaat meer dromen. En dit toreneindspel bleef maar door mijn hoofd spoken, puur uit educatief oogpunt. Pas twee dagen later droomde ik plotseling hoe ik het had kunnen winnen en ik legde mijn vondst aan Petra voor. Al analyserend vonden we de mooiste varianten die tijdens de wandelgangen van het toernooi nog verder werden uitgewerkt met een paar andere schakers, waaronder Erwin l'Ami die mijn eindspel ook met belangstelling had gevolgd. Onze gezamenlijke bevindingen staan hieronder uitgewerkt. Misschien ook interessant voor degenen die

spelenderwijs iets willen leren over toreneindspelen.

Herman Grooten – Atanas Kolev

1. d4 Pf6 2. c4 e6 3. Pf3 d5 4. cxd5 exd5
5. Pc3 c6 6. Dc2 Le7 7. Lg5 g6 8. Pe5
Lf5 9. Dd2 Pbd7 10. Pxd7 Dxd7 11. e3 0-0
12. Lxf6 Lxf6 13. Ld3 Tfe8 14. Lxf5
Dxf5 15. 0-0 Le7 16. Tab1 a5 17. Tfc1
Ld6 18. a3 a4 19. Dd1 Dg5 20. g3 h5 21.
h4 Df5 22. Kg2 Kg7 23. Df3 Dg4 24. Te1
Dxf3+ 25. Kxf3 f5 26. Tbc1 Ta6 27. Tc2
Te7 28. Kg2 Lc7 29. Tec1 Lb6 30. Tb1
Kf7 31. b3 axb3 32. Txb3 Ld8 33. a4 Ta7
34. Tcb2 Td7 35. Pe2 Le7 36. Pf4 Ld6 37.
Pd3 Ke8 38. Kf3 Te7

In deze stelling waarin wit de zogenaamde minderheidsaanval speelt, heeft hij groot voordeel in handen omdat zwart passief moet toekijken.

39. Pf4 Kf7 40. Tb6 Td7 41. a5 Lxf4

Het wordt zwart nu een beetje heet onder de voeten omdat wit klaar staat a5-a6 en onder omstandigheden pion d5 gaat hangen. Overigens krijgt wit door deze ruil weldra de gelegenheid om binnen te dringen in de zwarte stelling.) 42. Kxf4 Kf6 43. T2b5! (Een grappige zet om uit te voeren.

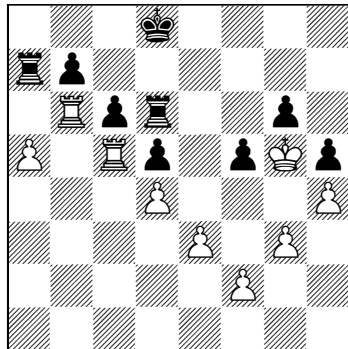
43. ... Ke7 44. Tc5

Misschien geeft dit het voordeel weg maar dat hadden beide spelers tijdens de partij niet door.

44. ... Td6?

Noodzakelijk is 44. ... Tc7! 45./ Ke5 Ta8 en het is nog niet duidelijk hoe wit vorderingen moet maken. Waarschijnlijk zit er niets anders op dan met 46. Tb2 Ta7 47. Ta2 weer te gaan hergroeperen om de doorbraak met a5-a6 mogelijk te maken.

45. Kg5 Kd8

46. a6!

Het ideale moment!

46. ... Txa6 47. Txb7!

Ook 47. Txa6 aantrekkelijk want na 47. ... bxa6 48. Ta5 Kc7 49. Txa6 Kb7 50. Ta2 staat wit waarschijnlijk op winst. Het plan is om om te lopen met de koning Kg5-h6-g7-f7-e7 om zo de samenwerking tussen de zwarte stukken te verstoren. Maar ik zag ook dat het na 48. ... c5! 49. dxc5 Tc6 50. Kf4 Te6 nog niet zo eenvoudig is.

47. ... Ta2 48. Tg7 Te6

Nu 48. ... Txf2 verliest onmiddellijk na 49. Ta5!

49. Txc6?!

Goed genoeg voor de winst maar als er beter is moet je daarvoor kiezen tegen grootmeesters! Hier is 49. Tc3! het juiste concept. De toren dreigt via de b-lijn in te grijpen en staat alvast op de juiste plaats voor de nu volgende afwikkeling.

49. ... Txc6+ 50. Kxc6 Kd7 51. Kxh5 Txf2 52. Kg5 Tf3 53. Tc3 Txc3+ 54. Kxf5 Tf3+ 55. Kg4

Tot zover had ik het gezien en had nu verwacht dat hij zich zou verdedigen met de toren achter de h-pion. Ik had dan een winstplan gezien. Kolev kiest voor een andere verdedigingsmethode.

55. ... Tf6! 56. h5 Ke7

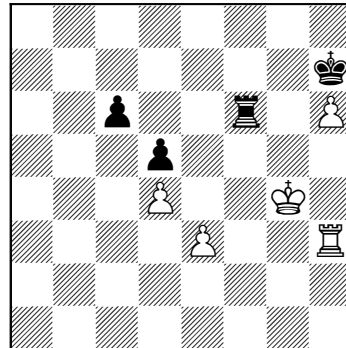
Hij past het aloude principe toe: koning

voor de vijandelijke vrijpion.

57. Tc2 Kf7 58. Th2 Kg7

Net op tijd anders zou 59. h6 direct winnen.

59. h6+ Kh7 60. Th3

Een belangwekkende stelling. Kan wit winnen als zwart 'niets' doet. Dat is inderdaad de vraag maar ik had een concreet plan voor ogen:

- verbeteren van de koning
- wegpesten van de zwarte toren
- op het juiste moment ruilen van pion e3 tegen c6
- opgeven van h6 tegen d5 waarna het eindspel van T plus d-pion tegen T gewonnen moet zijn.

De Bulgaarse grootmeester besluit dat het 'niets doen' hem ten lange leste de nederlaag bezorgt en hij gaat over op een volkomen onverwachtste afwikkeling.

60. ... c5!??

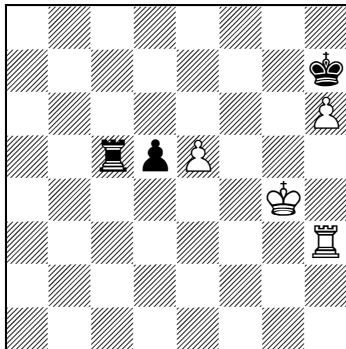
Ik had dit idee helemaal niet van te voren zien aankomen. De partij is inmiddels in het 'vluggerstadium' gekomen en ik had zoals gewoonlijk een ruime voorsprong op de klok. Ik besloot mijn tijdsvoorsprong te behouden in plaats me grondig te verdiepen in de stelling meende ik al snel een 'winststelling' gevonden te hebben en ging daar regelrecht op in. Deze gemakzucht wordt tegen dit soort knakkers direct afgestraft!

61. dxc5 Tc6 62. Kf4?

Dit geeft de winst weg, zoals na afloop blijkt. Pas drie dagen later heb ik gevonden hoe wit deze stelling tot winst kan voeren. Samen met Erwin l'Ami die zich ook geïnteresseerd toonde in dit eindspel vonden we het analysehok uit dat 62. e4!! de juiste zet is:

- 1) 62. ... dxe4 63. Tc3 Kxh6 (63. ...

- e3 64. Kf3 e2 65. Kxe2 Kxh6 66. Ke3 Kg5 67. Ke4 Kf6 68. Kd5 leidt tot exact dezelfde stelling.) 64. Kf4 Kg6 65. Kxe4 Kf6 66. Kd5 Tc8 67. Kd6! Het afsnijden van de vijandelijke koning brengt de winst binnen in dit theoretische eindspel;
- 2) 62. ... d4 63. Th5 Tc8 64. Kf3 Kg6 65. Td5 Kxh6 66. Ke2 gevolgd door Ke2-d3xd4 en wit heeft er twee meer;
- 3) 62. ... Txc5! De belangrijkste zet. 63. e5!

Deze tweede vrijpion moet het werk doen! 63. ... d4 64. Kf5 Td5 [64. ... Tc3 65. Th4 d3 66. e6 d2 67. Td4 Tf3+ 68. Ke5 Tf2 69. e7 Te2+ 70. Kd6 en ook nu is het 'kat in het bakkie'. 65. Ke6 Td8 66. Td3 Kxh6 67. Ke7 Td5 68. Kf6 Kh5 69. e6 en de e-pion beslist de strijd.

62. ... Txc5 63. Ke5 Ta5 64. Kd4 Tb5

Petra zei het nog zo: pas nou op voor een röntgenschaak. Toen ik Kf4 speelde wist ik niet wat ze bedoelde, maar nu drong het pas tot me door. Ik had natuurlijk 65. Th5 gepland. Maar dat faalt op 65. ... Tb4+ en dan mag 66. Kxd5 niet. Bah!

65. Ke5

Dan proberen we het maar met tempodwang. Maar de man geeft geen krimp meer.

65. ... Ta5 66. Kd6 Tb5! 67. Ke5 Tc5! 68. Kd6

En hier haalde hij de wedstrijdleader bij het bord om te zeggen dat hij remise ging claimen door 68. ... Ta5 spelen. Helemaal balen, gelukkig is er geen winst meer voor handen.

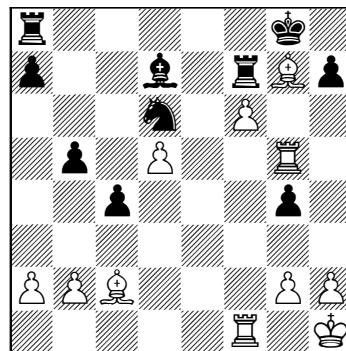
68. ... Ta5 ½ - ½

Na mijn slechte begin en de zware partij van de dag ervoor was het prettig dat ik nu

een tegenstander kreeg die zeer snel (en oppervlakkig) speelde. Deze partij duurde nog geen 2½ uur!

Herman Grooten – Bas van Opheusden

1. d4 Pf6 2. c4 c5 3. d5 e6 4. Pc3 exd5 5. cxd5 d6 6. Pf3 g6 7. Pd2 Lg7 8. e4 0-0 9. Le2 Te8 10. 0-0 Pa6 11. f3 Pc7 12. Kh1 Pd7 13. Pc4 Pe5 14. Pe3 f5 15. f4 Pf7 16. exf5 gxf5 17. Ld3 Ph6 18. Dh5 Df6 19. Ld2 Dg6 20. Df3 Pg4 21. Pxd6 Dxd6 22. Dxd6 fxd6 23. f5 Le5 24. Lh6 Te7 25. Tae1 Pe8 26. Pe4 Tf7 27. Pxd6 Pxd6 28. Txe5 c4 29. Lc2 b5 30. f6 Ld7 31. Tg5+ Kh8 32. Lg7+ Kg8

Het slot is wel leuk.

33. Tf4! Te8

Ook na 33. ... Pe8 wint wit eenvoudig met 34. Th5 Pxd7 35. Lxh7+ Kh8 36. fxd7+ Kxg7 (36. ... Txd7 37. Le4+ Kg8 38. d6 gevolgd door Ld5+ is ook killing.) 37. Tg5+ Kxh7 38. Txf7+ en zwart is alles kwijt.

34. h4!

Een aardige slotzet met drie bedoelingen:

- 1) Een luchtgat voor de eigen koning te verschaffen;
- 2) Veld g5 wordt nu bestreken door een pion zodat wit de dodelijke dreiging 34. Lxh7+ Kxh7 35. Th5+ Kg6 36. Th6 mat in de stelling heeft gebracht.
- 3) Na en passant slaan 34. ... gxh3 komt de vierde rij open zodat ook dan 35. Lxh7+ dezelfde matcombinatie inleidt.

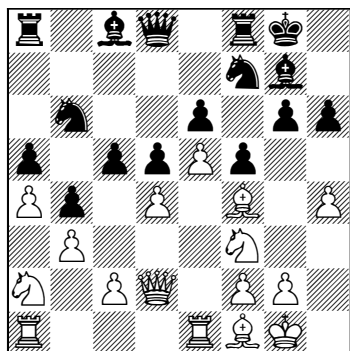
Zwart gaf het daarom maar op.

1-0

Toen moest ik met zwart tegen een talentvolle jeugdspeler die ik zo'n twee jaar in een groepje heb getraind. Hij was erop gebrand om van mij te winnen.

Ali Bitalzadeh – Herman Grooten

1. e4 g6 2. d4 Lg7 3. Pc3 c6 4. Pf3 d5 5. h3 Ph6 6. Ld3 0-0 7. 0-0 f6 8. Te1 Pf7 9. Lf1 e6 10. Lf4 b5 11. a3 Pd7 12. Dd2 Pb6 13. b3 a5 14. e5 f5 15. a4 b4 16. Pa2 h6 17. h4 c5

Zwart heeft een prettige stelling maar na wits volgende zet krijgt hij de overhand.

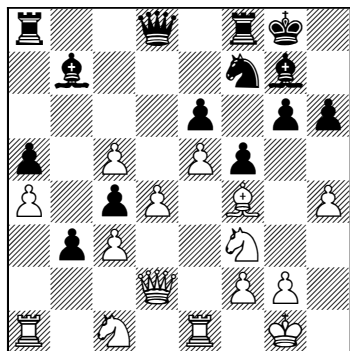
18. c3? c4!

Een soort doorbraak waarmee zwart zichzelf een fraaie vrijpion verschaft.

19. bxc4 b3! 20. c5 Pc4!

Ali had alleen gekeken na het veel zwakkere 20. ... Pxa4 waarop hij het sterke antwoord 21. Lb5 had klaarliggen.

21. Lxc4 dxc4 22. Pc1 Lb7

Wel eens zo curieus pionnenblokje gezien?

23. Pe2 Lxf3 24. gxf3 g5 25. Lh2 f4

Zo wordt Lh2 levend begraven.

26. Ted1 Dd5 27. Kg2 Ph8!

Nimzowitsch kan trots op me zijn.

28. hxg5

Hier was 28. h5 wat taaier, hoewel de pion er in het verre eindspel wel af zal gaan.

28. ... hxg5 29. Pg1 Pg6 30. De2 g4 31. Kh1 Tad8 32. Tab1 Tf5?!

Een onnauwkeurigheid: 32. ... Kf7! was heel wat beter. Na 33. De4 Dxe4 34. fxe4

f3 zijn er twee witte stukken opgesloten en komt de invasie via de h-lijn zeer snel, de actie van wit in het centrum ten spijt.

33. De4 Dxe4 34. fxe4 Th5 35. Pe2

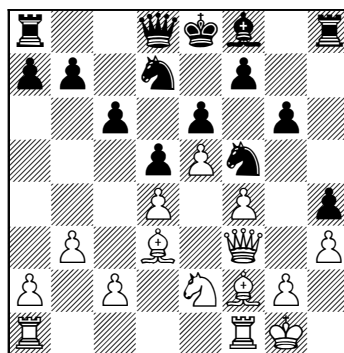
Het paard weet in elk geval te ontsnappen. Maar dat verandert aan de uitslag van de partij niet veel:

35. ... Kf7 36. Kg1 f3 37. Pg3 Th3 38. d5 exd5 39. exd5 Lxe5 40. d6 Pf4 41. Te1 Pe2+! 42. Txe2 fxe2 43. Te1 b2 0-1

Dan nu de partij waarover Maurice in het gastenboek schreef: *'Netjes Herman. Heb net je partijtje effe nagespeeld. Wat een chaos was het allemaal.'*

Eelke Wiersma – Herman Grooten

1. e4 g6 2. d4 Lg7 3. Pc3 c6 4. f4 d5 5. e5 h5 6. Pf3 Ph6 7. Le3 Lg4 8. h3 Pf5 9. Lf2 Lxf3 10. Dxf3 h4 11. Ld3 e6 12. 0-0 Pd7 13. b3 Lf8 14. Pe2

14. ... c5?!

Ik had in mijn voorbereiding gezien dat mijn tegenstander in dit type stellingen een voorkeur had voor het doorzetten van c2-c4. Ik meende echter dat juist deze zet niet goed zou zijn vanwege mijn antwoord. In werkelijkheid blaas ik vrijwillig mijn eigen structuur op, hetgeen alleen maar in wits voordeel werkt.

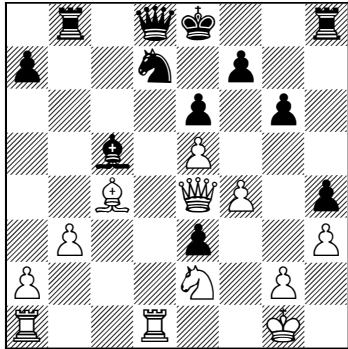
15. c4! dxc4 16. Lxc4 cxd4 17. Dxb7 Tb8 18. De4 Lc5 19. Tfd1

Hier had ik namelijk iets gepland dat helemaal niet werkt: 19. ... d3 20. Lxc5! (Niet 20. Txd3 Lxf2+ 21. Kxf2 Db6+ gevolgd door ... Pc5.) 20. ... dxe2 21. Dxe2 en zwart kan de looper niet slaan vanwege de penning. Dit is de kinderachtige misrekening toen ik op zet 14 tot ... c5 besloot.

19. ... Pe3

Uit nood geboren maar zwart krijgt nu een hele storm over zich heen.

20. Lxe3 dxe3

21. Lxe6!

Dit stukoffer had ik uiteraard van te voren niet zien aankomen, u kent mij! En als ik het wel had zien aankomen, had ik het toch ook maar toegelaten want het nu volgende rommeltje is mijn enige kans.

21. ... fxe6 22. Dxc6+ Kf8 23. f5!

Wit blijft het sterk spelen. Met deze zet opent hij de f-lijn tegen de zwarte koning. Het pakken van de derde pion is ook heel redelijk voor wit: 23. Dxe6 Th7 24. Df5+ Tf7 25. Dh5 met groot voordeel.

23. ... De8

Ik had zijn volgende zet gezien maar verderop in een variant iets gemist.

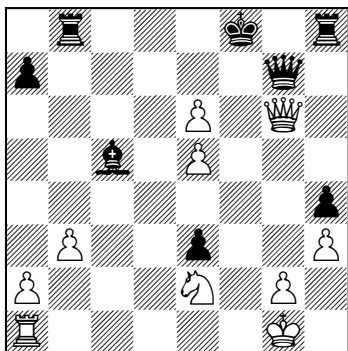
24. Txd7!

Wit moet voortvarend verdergaan omdat hij anders te weinig heeft.

24. ... Dxd7 25. fxe6

Inmiddels drong er tot mij door wat mijn tegenstander van plan was want ik had gedacht dat het allemaal niet veel voor hem was.

25. ... Dg7

Wat heeft wit hier eigenlijk? Na 26. Tf1+ Kg8 stukt de machine.

26. e7+!

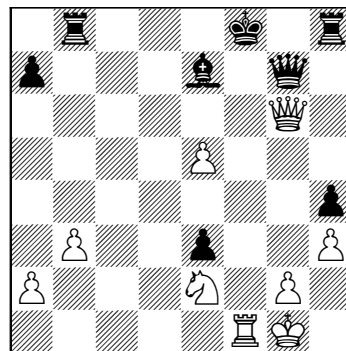
Op dit uiterst gemene tussenzetje heeft Wiersma zijn zinnen gezet. Hier verzonk ik in gepeins en ineens sijpelde er een mooi idee mijn brein binnen.

26. ... Lxe7

De variant 26. ... Kg8 27. e8D+ Txe8 28. Dxe8+ Kh7 is niet echt een optie.

27. Tf1+

Het is duidelijk dat zwart verliest na 27. ... Kg8 28. De6+ Kh7 29. Tf7. Niet alleen wint hij de dame maar omdat de zwarte stukken zo beroerd staan en wit ook nog wat pionnen extra heeft zal zwart dit niet lang kunnen volhouden. Maar vanaf de volgende zet is het woord aan mij!

27. ... Lf6!!

Het is de tweede keer in mijn schaak-carrière dat ik vrijwillig een stuk met slaan laat slaan! Het opmerkelijke is dat de loper op een veld gezet wordt dat maar liefst driemaal gedekt is. De bedoeling is duidelijk. Als de toren op f6 slaat kan zwart wel 'veilig' met de koning naar g8 omdat wit het schaakje naar e6 mist. Deze vondst miste zijn psychologische uitwerking niet: mijn tegenstander had zo'n 7 minuten op de klok, hij dacht na totdat hij er minder dan 2 had, maar hij was zo uit zijn evenwicht dat hij niet in staat was de optimale voortzetting te vinden.

28. Dd3?

Na 28. Txf6+ Kg8 29. De4 Th6 30. Tf4 is de witte aanval nog altijd zeer kansrijk zo niet gewonnen: 30. ... Tg6 31. Pd4 Td8 32. Txb4 Tg5 en zwart doet wat hij kan om het tij te keren.

28. ... Tb6!

Weer de beste zet.

29. Pf4 Kg8 30. exf6 Txf6 31. Dxe3

Nog altijd heeft wit genoeg voor de kwaliteit maar zwart hoeft niet meer te verliezen.

31. ... Df7 32. De5 Thh6?!

Nu was 32. ... Tf5 33. Dd4 Kh7 de manier voor zwart om het te spelen. De penning over de f-lijn blijft dan gehandhaafd. Inmiddels zat ik ook wat krap in mijn tijd en ik liet hem uit die penning ontsnappen.

33. Tc1!

Zeer goed gevonden met die paar seconden op de klok.

33. ... Dd7!

Ook de juiste zet.

34. Tc7?

Maar deze gelukkig niet...

34. ... Df5!

De dame staat hier om meerdere redenen uitstekend.

35. De7 Tf7 36. Dd8+ Tf8 37. De7 Th7

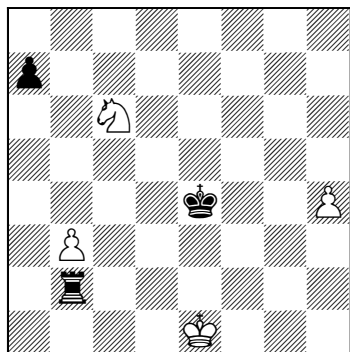
Hij was bijna door zijn vlag dus het volgende kon bijna niet anders.

38. Dxb7+ Dxb7 39. Txb7 Kxb7 40. Pe2 Td8

Maar dit was natuurlijk precies wat ik wilde. Een eindspel van toren tegen paard is natuurlijk kansloos voor wit. Er moet nog wel zeer nauwkeurig gespeeld worden omdat het materiaal zeer uitgedund is.

41. g3 Td2 42. Kf1 hxg3 43. Pxb3 Txa2

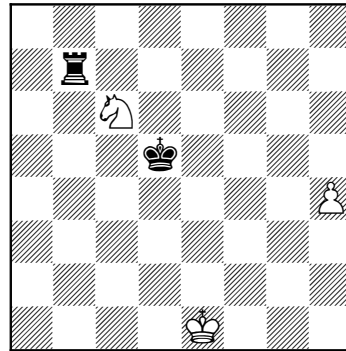
44. Pe2 Kg6 45. Ke1 Kf5 46. h4 Tb2 47. Pd4+ Ke4 48. Pc6

Petra stond hier even te kijken en zag een prachtig concept om het karwei netjes en efficiënt af te maken voor zwart. Ik deed het wat prozaïscher.

48. ... Ta2

Petra liet zien dat ik hier de pion kon pakken met 48. ... Txb3 om na 49. Pxa7 verder te gaan met 49. ... Tb7! 50. Pc6 (50. Pc8 Kd5 51. h5 Kc6 52. h6 Tc7 is van hetzelfde laken een pak.) 50. ... Kd5!

(zie analysediagram)

Deze zet had ik niet gezien. Het is inderdaad prachtig. Het paard wordt op beide randen van het bord op kunstige wijze gevangen! Zie 51. Pa5 Tb5 en 51. Pd8 Td7.

49. h5 Ta6 50. Pb8?

Wie zet er daar nu een paard neer?

50. ... Td6 51. h6 Txb6 52. Kd2 Tb6

En opgegeven.

0-1

Deze Wiersma is kennelijk een prettige tegenstander voor mij, hoewel zijn rating (2424) de laatste jaren heel wat hoger is dan die van mij. Een paar jaar geleden vocht ik tijdens de halve finales in Leeuwarden een minimatch tegen hem uit en kwam toen door een 1½ -½ overwinning een ronde verder. Maar ik heb me toch maar voorgenomen om hem de volgende keer maar niet in zijn element te laten komen. Ik zal namelijk maar niet zeggen wat Fritz van de stelling vond...

Herman Grooten